

Nemzeti Társalkodó.

Aprilis' 28-dik napján 1832.

S z e k e r e m b á n y a.

Nemes Hunyad-Vármegyének a' maros jobb partján Déva várossával által ellenben éjszak felől magasan emelkedő hegysora, minden útasnak, ki az említett városban járt valaha, szemébe tűnnek, és ha figyelmesen vizsgálja, úgy tetszik mintha már állása méltóságával is valami nagyra, különösre mutatna. Ugyan is a' több mint 375 ölnyi magass meredek kőszikla mintha királyi széken ülve, zsámolyához gyűjtött alattvalóinak törvényt szabna, úgy terjeszti kelet 's nyugot felé a' méj völgy felett karjait; melyek' hatalmát az alacsonyabb kősziklák mintegy térdre borulva láttatnak tisztelni, a' közöttök lehömpölygő tiszta csermely azonban kellemes zúgása vízhangjaival bájolja a' szemlélő elragadtatott lelkét.

Ezen valóban roppant 's még az elenyészett század' közepén rengeteg erdőkkel megpakott hegytáj' kebelében találtatott-fel az az egész Európában több tekintetre elhíresedett aranybánya, mely a' tövénekfölvő Nagygag nevű falúról Nagygagnak is neveztetik.

Eredetéről noha különbözők az állítások: abban csak ugyan megegyeznek, hogy *Armindian Juon* nevű kanász, Földesurának a' fejedelmi Barcsai nemzetségnek sertéseit ezen hegy bérczein legeltetvén, 1747-ben valami érczköre akadott, melyet a' közelfekvő *Csertés* bányahelységben *Born* nevű bányász úrnak megmútata: ki is azt Károlyvárrott tűzben kémlelvén, 's drága érczczel teljesnek találván azon helyen, hol *Armindian* lelte, *Pleczer K. Fejérvári Pattantus* kapitánynak, ki azután *Wildburg* nevet nyervén a' szekeremi bánya' egyik bírtokossa lett, segedelmével, törvényes bérlés vagy felkérés (*Muthung*) ereje által az említett 1747 esztendő *Sz. György Havának* 6-dikán, némelyek szerint még a' puskapor feltalálása előtt félbehagyott régi *Istaj a*) nyomán a' Bányászatot meg is nyitotta.

---

a) Igaz ugyan hogy az erdélyi bányászat többnyire Németek vagy Oláhok kezében lévén, az ezen míveknél eléforduló magyar nevezetek szokatlanak, sőt még magyar bányahelységben is fájdalommal kell mondanom a' *Schacht* at Magyarok *Vrtyésnek* mondják az Oláhok után: mindazonáltal a' só-aknák magyar helységek között lévén, ezen tárgyban több magyar nevezettel bővelkednek. Azért hazafiui indulat-
tal szállítatnak 's kérettetnek ezen aknák érdemes *Tisztjei*, méltóztassanak a' Nemzeti Társalkodó által az ilyeneket köz tudásra bocsátani. Úgy tudom de csak hallomásból hogy a' só-aknák a' német *Stollét* *istajnak* a' *Schacht*-at *toroknak*; és mind a' kettő nyilását a' knának hívják. Ha ez így van: úgy talám szükségtelen *T. Kacs Kovics Lajos* úrral (lásd 1831 *Tudom. Gyűjt.* 12 Kötet 51 lap.) Ék-

Ez időtől fogva mind inkább kezd ezen bányahelység az akkor jól fizetett kővágók (b) által népesedni; annyira hogy már 1754-ben két egyházi férfi lenne szükséges lelki szolgálatot tenni, 1777-ben két fakápolna helyébe kő-egyház építetett a' catholikusok' számára, melynek tornya az eleynészt 1851-k észlendőben ujból készülvén-el, uj diszt ad ezen meszszünnen látszó bányahelységnek; ma pedig az 1783-ban felállított Plébania 1015 cath. lelket számlál, az egyesült 's 1799-ben készült görög vallású Egyházhoz pedig 202 lelkek, a' nem egyesülthez, mely 1782-ben építetett 's 1810-

zetnek nevezni az Istajt, minékutánna ez is valamint oskola, gépej, kályha, kemence (ezt Székelyföld némely falujiban, a' mint hallom, pestnek is mondják), sróf, vágy sorof 'sat. magyarságot nyertek. Noha azért éppen nem vagyok hajlandó a' Verőt, Hámornak, a' csebret sáflinak, vagy a' poharat glázlinak mondani.

b) Figyelmessé teszem a' fentisztelt Szerző urat, kinek az alsó magyarországi érczmívelésről adott igen helyes értekezésért köszönettel tartozik a' haza, hogy Erdélyben a' só aknákan legalább, Hauer, Häuer. vagy rosszul írva Heuer egyáltalában Vágónak, Kő-sóvágóknak neveztetik, nem volna é azért helyes az érczbányánál dolgozókat is Hevér név helyett kővágó, érczvágó neven hívni, a' honnan alkrovágó (Geding häuer) szakrovágó (Schitchhäuer) tartravágó (Halthäuer) szakmányos érczalkványos és a' t. helyett? úgy azt is kell említnem itt, hogy szinte Erdélyben az ércz olvasztó kemenczétet kohóknak mondják, a' honnan kohólni: szükségtelen azért huta' névvel élni kohó helyett.

ben megújítatott, 860-nan tartóznak, ha ide adjuk még a' több mint 10 Református és Evangelicus vallásuakat is, tehát 84 évek alatt 2087 lélekre szaporoda népessége.

De hogy fennebbi állításomat bízonyítsam, nevezetes ma Európában ezen bányahelység: I. mert már Stütz András szerint c) Born idejében egy néhány tízed évek alatt több mint négy milliom f. hasznót hajtott, 's csak a' bér vagy is fizetés esztendőnként több mint 120 ezer ezüst fra menván, a' vidékieknek is, kik ide élelemre, ruházatra, 's munkára valót szoktak hozni, nem kevés jövedelmet adott. Ujabb hiteltes számolás szerint pedig 1748-tól fogva 1830 végéig 90,199 márk 8,1/8 lot ezüstet aranyat váltott-bé; melyért lefizetvén a' kohók 's pénzverő-ház költségét úgy a' köteles tízedet 12,255,630 f. 40.1/2 xr. nyert; bányamívelésre költött ez idő alatt ugyancsak ezüstben 8,793,614 f. 1.1/4 xr. Tehát tiszta hasznát hajtott 3,462,016 f. 39.1/4. xr.

Abrudbánya ellenben bányász vidékén találtató minden bányájiból, és ezeknek igen nagy száma tudva van, 1748-tól 831-dik végéig, tehát egy és éppen az utolsó legtermékenyebb esztendővel több idő alatt, váltott darabosban (in crudo) 4,759,316 pize-tát (két márkban vagy is 32 latban vagyon

c) lásd Andreas Stütz Physikalisch-Mineralogische Beschreibung des Gold und Silber-Bergwerkes zu Szekerembe bey Nagyág in Siebenburgen Wien, 1803. 45. lap.

107.19/57 pizéta); ha már az ezen idő alatt gyakran változott, 's néha 2 for. is fizetett aranyváltás árát egyáltalában 5 ftjával számítjuk (ma 5 f. 42 xr. ezüstben váltják-bé pizetáját), úgy egész Abrudbánya több száz bányájival egyetembe darabos aranyban nyert 14,277,948 f. ezüstben; adjuk ehez a' kohóra való arany 's ezüst termést t. i. a' fennebbinek harmadát 4,759,316 forint. mindegyütt 19,037,264 ftot érő nemes érczet természet az egész Abrudbánya bányász vidéke. — Meg kell azonban itt jegyezni hogy az abrudbányai arany kevesebb költséggel keresetik a' bányában is mint a' kérdésben lévő szekeremi, továbbá olvasztási költsége éppen kevés, holott ennek a' csertési 's zalathnai kohókat csaknem egyedül kell fenntartani, végtére hogy az Abrudbányához közellévő helységek nevezetesen Zaránd-Vármegye *Kórzárai*, így neveztetnek talán az áfrikai rabló hajókról Corsárokról a' lopott vagy legalább al-útakon vett és gyakran meghamisított arannyal kereskedők, kiknek nyomába nehezen lehet akadni, nevezetes értékű aranyat váltanak-bé Abrudbánya vidéki arany gyanánt, mindezekből az a' természetes következés, hogy ez az egyetlenegy bánya, értékére nézve a' fenemlitett idő alatt felénél többet adott mint Abrudbánya vidéke minden számos bányájival együtt: ha t. i. a' 12 milliót az abrudbányai 19 millióval egybe vetjük.

II. Nevezetes Szekerembánya érceire

nézve, mert hogy az érczek száma egy ujjal *Tellurral* szaporodott, azt nagyobbára ezen bányának köszönhetni. Minekutána t. i. Born, Wildburg és Reichensteini Báró Müller János udvari Tanácsos urak sokáig vizgálták a' szekerembányai érczet, aurum problematicum nevet is viselt; végtére a' fentisztelt Tanácsos úr mind ebből, mind pedig a' fáczebányai és offenbányai hasonló színű 's termékű érczből küldött a' természet-*visgálók'* egyik legértelmeseb német tudóssának berlini K. Oktató Klaproth Márton úrnak, a' ki természetét és tulajdonait 1797-ben kémjai bontás által kikémlelvén, határozottan kimútatta hogy az úgy nevezett fejer aranyban bizonyos kivált ércz van, melynek *Tellurium* nevet is adott. d) Ma már ezen uj ércz, *Tellur*, Erdélynek nem kis díszére, minthogy kebelében találtatott *Sylvanium* neven is esméretes a' tudós világban.

Azonban ezen bánya még nagyobb különössége *Nagyági-ércz* név alatt esméretes terméke, mely már egyedül itten találtatik, színe ónszürke, szerkezete (das Gefüge) leveles a' miért leveles ércznek is hivattatik; fest egy keveset, hajlékony, felszine sima, fényre erős érczes, törése többnyire egyenleveles, idomzata a' tiszta vízhez mint 8919, 1000z. Klaproth szerint egy mása ilyen ércz-

d) lásd G. H. C. Lippold Neues Natur und Kunstlexicon heraus gegeben v. C. ph. Funke Weimar 1802. *Tellurium* név alatt.

ben, kivetvén az anyaköből származó barna követ belöle van 33 lb Tellur, 50 lb on, 8.1/2 lb arany, 7.1/2 lb kénkö, 1 lb réz e), Ma egytalyában a' fennebb kijelelt 8.1/2 lb arany érczből 2/3 arany 1/3 ezüst a' nemesebb termékben; mert az alábbvalóban 1/4 arany 3/4 ezüst vagyon többnyire.

III. Híres Szekerem az ő kivált bányászatajára nézve: mert a' milyen könnyü 's egyszerű más helyeken a' bányamívelés; mint-hogy a' repedék (Kluft) és az ér (Gang), akar dülésében (Verflechen) akar nyulásában (Streichen) bizonyos rendet tartván, nagy könnyebségére szolgál a' bányásznak; éppen olyan nehéz és szövedékes ennek mívelése, mivel a' negyvennél több fő-repedékek talám több száz kissébbekre oszolván oly rendetlenül oly szövevényesen hajlanak-el keresztülkasul; hogy a' legfürgébb figyelmet is megjáczodtatják. Nem lehet azért bámulnunk, hogy a' legügyesebb ásványesmérők ezen bánya szövedékein elhúlnek 's kén-telenek megvallani, hogy ezt rendesen mívelni valódi mesterség, 's a' legtudósb is itt elég tanulnivalóra akad, a' miről máshol nem is álmódott volna.

IV. Nevezetes még föld ésméreti tekintetben is, mert ha a' *Trachitnak* f) külön-

e) lásd Andreas Stütz fenemlitett munkájának 106 lapján.

f) Olyan nevezetes befolyása van a' *Trachitnak* a' magnestőre, hogy az ilyen kősziklatetejére téve egy néhány órára hajlik-el éjszaki tulajdonirányától,

bözö alkatását, szerkeztetését, 's átmenete-
 lét (Übergang) a' földszinén látható különb-
 féle kősziklákon nem is említem; nagy ne-
 vezetességet nyert ezen bánya azzal is, hogy
 1824-ben különös engedelmet nyervén arra
 hogy délfelől öröklő Istajt (Erbstolle) nyit-
 hassan, a' már több mint 70 ölnyi méjségre
 leüritett bánya vizének és meddő kövének
 olcsóbb 's könnyebb kivitelére, minekután-
 na egyen-arányban hat-száz ölnyire bé hajt-
 ván reménység felett sehol kemény sziklára
 nem akadtak, hanem barna agyag 's fővény
 köre, melynek hulladékonysága miatt, az e-
 egész 9 láb magas öt láb széles istajt, négy
 szegü kő boltozattal valának kéntelenek ki-
 falazni, alól pedig ugyancsak ilyen kővel bol-
 tozott vizcsatornát (Wasser-Rösche) készíte-
 ni: hogy a' különben is nagyon költséges mun-
 kába, a' levegő tisztátalansága miatt meg ne
 akadjanak, szelelő-torkot (Wetter-schacht)
 kelle a' föld színéről és pedig éppen a' Kál-
 vária név alatt esmérletes temérdek trachit
 kőszikla oldalán az istajig leméjjíteni. Ezen
 46 ölnyi méjj torok megnyitása alkalmával,
 minden természet vizsgálók bámulására, tiszt-
 tán kitetszett, hogy a' szörnyü magas kő-
 szikla alapja nemegyéb agyag 's fővény kő-
 nél, és hogy a' többi még nagyobb hegyek
 ágai is, ha főképen kívül is fürge szemek-
 kel kémleltetnek, ilyen lágy, ilyen csak nem
 földhez hasonló köven ülepednek. Milyen ó-
 hajtott víz lenne ez a' hajdon kinevetett Fich-
 tel oskolájának malmára! milyen szemmel

fog erre majd nézni a' neptunismus! Nem keveset fog ezen Istaj jelességére hajtani az is, hogy mindössze 1000 ölnyi hosszában vasúttal leszen felkészítve.

V. Említést érdemel itt a' meteorok (levegői jelenések) különössége. Rend szerint a' magas helyeken keményebb szokott lenni a' hideg mint a' téren, innen a' havások eredete, de nálunk némelykor p. o. az 1829/30 évi csattogó tél sokkal engedelmesebb valami mint a' Maros mentében, és mióta itt lakom a' bornak a' kehelyben megfagyását Isteni-szolgalat alatt nem tapasztaltam, 1831-dik Bőjtelő havának 2-án tetszett, mintha a' vízzel elegy bornak felszíne valamennyire össze húzódott volna. Karácson felé pedig közönségesen 8 — 14 napig oly meleg napjaink vannak, hogy a' köznép nagyrésze felsőruhát vállaira nem is veszen, hanem úgy szolván ingben jó az egyházba is, a' midőn a' Maros körül leg kedvetlenebb ködös hideg idő uralkodik.

A' tavaszi 's őszi napok ellenben főképpen eső után, annyival kietlenebbek mert úgy ellepi magass bányahelységünket a' Marosnál felleg gyanánt emelkedő sűrű köd, hogy ha sokat is látszott mondani Stütz András g), azt állítván hogy az egyházhoz igen közel állván azt még sem látta, annyit csak ugyan tapasztaltam magam is, hogy 15 — 20 lépésre néhezen lehet ilyenkor a' tárgyat meg-

g) Ugyan azon munkájának 17 lapján.

különböztetni: neveli a' köd alkalmatlanságát a' vele járó szelek süvöltése, melyek, főképen a' délnyugoti's éjszaki, oly kemények néha, hogy bizonyos nyilásoknál még az erős embernek is nagy küszködésben kerül velek szembe menni; a' mi azonban fő dolog, koránt sem oly ártalmas ezen köd, mivel könnyebb 's tisztább, mint a' térhelyeken: lakosaink a' bánya nehéz gőze mellett is, mihelyt a' küllevegőt szívják, megújulnak, többnyire egészségesek 's hosszú életűek; az elmúlt esztendőben három pár ötven-éves házas vala híveim között. Megjegyzésre méltó a' jelenvaló esztendőnek tavaszsa nálunk is; mert ha egy-két szeles napot kiveszünk mind a' két Bőjthava a' legkellemetesebb idővel kedveskedett, ezen hónapban havunk sem volt.

A' nyári napok általánosan kiesek, noha nehéz időben a' menydörgések 's villámok sűrű kemények. Ide jöttem után nem sokára meglepe egykor a' Bányaigazgató szállásán a' nehéz idő, este vala 's nagyon sötét, haza indulék nem győzvén várni végét, 's a' mi velem soha sem történt, úgy láttam haza menni mint fényes nappal, ugyan is a' hegy lánczának számos csucsain mint annyi menykő-vonókon, egymást váltó képtelen villámok a' sötétséget egészszzen eloszlatták, gondolám ekkor: ilyen lehetett a' Josué-tól forgásában megállított nap is!

A' csendes tiszta éjjelek pedig már éppen különösök itt; mert a' hegyek oldalain

's a' völgyekben szerte szélyel szort lakhe-
lyekből pislogó világotskák oly véletlen kel-
lemes tüneményel lepik-meg az idegent,
ha főképen magass pontról szemlélgeti; hogy
azt gondolja: maga alatt is csillagokat lát,
's égnek véli a' csillámló völgyet! De bamu-
lásra méltó ritkaság mutatkozik nyárszakán
a' dévai környékről; t. i. az egész innen lát-
ható Maros vidéke sűrű köddel béboritva va-
lami nagy tenger gyanánt tűnik a' szem elé-
be, melynek fejér kékes habjaiban a' fényes
nap' arany sugárai különböző színekkel já-
czodozva feredeznek; náha de igen ritkán
kemény dörgések is hallatnak, villámlások
látatnak, melyek az alatti nehéz időről bi-
zonyságot tesznek; a' midőn itt fen a' ki-
derült egen hevet-sütő fényes nap legkiesebb
nyári idővel kedveskedik.

Már egy ilyen, egész Európában híres,
annyi tekintetre nevezetes bányahelység, me-
lyet meszszeföldi utazó tudósok felkeresnek,
's a' mely ma egyetlen alapon mivelt bá-
nyaság Erdélyben, hol méltán bányász os-
kolát kellene emelni, hogy szegényebb sor-
sú hazánkfiak, kik Selmetzre nem mehetnek,
itt legalább a' bányászat legszükségesebb e-
leveit megízélithessék; valamint ez előtt csak
15 évvel is boldog emlékü Franzenau Felix
úr Bányaigazgatása alatt, minden Selmetzre
készülő ifiak egy néhány hónapig itt üzték
előbb ezen mivet, 's azután menvén-ki Ma-
gyarországra minyájon derék Bányásztisztek

levének. Egy ilyen bánya mondom tulajdon megkülönböztető név nélkül szűkölködik!

Mert Nagyág névvel, melyen a' fő hívatatoknál neveztetik, a' már fentemlített és innen órányi távolságra fekvő régi falu dicsekszik, a' miért sokan ezen bányahelységre fogadott alkalmatossággal utazván, kedvetlen és néha káros helyhezetbe jöttek, a' szekeres ugyan is a' falunál tovább menni nem akart, azt állitván hogy ő csak Nagyágra 's Nagyágig nem pedig a' bányáig alku-
dott. Magyarok többnyire Szekeremnek hívják, az oláhok egy átaljában csak Szekerembu-nak mondják — Stütz András úr pedig már említett munkájában Szekerembe bey Nagyág néven említi.

Szekerem névnek eredetét némelyek így adják elő: Megnyitván 's gazdag csapásra akadván e' bánya művelőji; az arra szükséges vasat, szarufákat az élelemre valót 's t. e. f. jól megfizették, melynél fogva a' környékben lakó oláhok haszonvágytól kecségtetve siettek ide holmivél 's egymást nógatták mondván: *hájdátz sze. kerem*, mennyünk hordjunk! a' miből azután lett a' szekeres. Nagyon sajnálom hogy a' Méltos. Barcsai Nemzetség ajándékleveleit mostanság látni nem lehet szerencsém, mivel talám, a' mint hajdon szokás vala, a' határok névvel említettén, több világosságot adhattak volna; mert oláh eredetűnek ezen nevet annál kevesebbé hiszem, minthogy azt már viselte ez hegy és helység, minekelőtte olyas utai lettek völ-

na, melyeken főképen szekérral hordhassanak; ma is fájdalom oly meredek, és gödrös köves az útja mindenfelől, hogy még paraszt szekérral is kivált tavasz és őszzakán félelmes utazni, holott 84 évektől fogva annyi tetemes hasznat hajtván a' vidékieknek is; legjobb csinált útra lenne érdemes!

Szekerem neve ezen bányának előttem inkább magyar eredetűnek látszik; mert I az egész vidéken a' faluk nevei többnyire mind magyar eredetűek és pedig a' helység fekvésére vagy tulajdonaira alkalmazva. Így Szekerem déli tövén fekvő falu Nagyágnak nevezetik azért, mivel egy ágát azon nagy hegytájnak, melyben a' szekeremibánya is van, az oláhok No'ságnak nevezik. Szomszédságában ezen falunak vagyon Berekszó (oláhu: Burszeu) keleti részén pedig egy domb által elválasztva Veremága (ol. Vormágá); a' nagyöblök vermek 's gödrök miatt így neveztetve, kelet felől mintegy három orányira Szekeremtől fekszik Gyógy, Renget; Éjszak felől Bálsa vagy talám Belső; tovább Zalathnafelé három Almás. Nyugotra van Csertes, Magura, Taplocza, Füzes. Délkeletre Bánpatak, Kéménd, 'sat. Ezeket magyar neveknek kitagadhatná? De II. Ma is helységünkben a' nem egyesült Görög vallásu Egyházzal éjszak felől által ellenben fekvő hegy, melynek gyomrában a' hánya, *szekerem* nevet visel; ennek szomszédja nyugot felől *hajtónak* neveztetik, melyhez nem messze *Szarkó* nevű fekszik. Minthogy tehát ezen nevek is ma-

gyar értelmük egyfelől, másfelől pedig a' fen' említett faluk vagy fekvések vagy szem-
betünő tulajdonságok miatt nyerték neve-
ket; nem méltán lehet-é gyanítani; hogy e-
zen hegyek is talán földes uraktól, kik Dé-
va, Hunyad, Barcsa felől tekintvén ezen
birtokokat; felettek a' *Gönczöl szekerét* (Ur-
sa major) melynek *hajtója* (Treiber) is va-
gyon, látták esténként; neveztek így? a'
Szarkó név is alig ha nem az *Arctos* név-
ből 's ez is a' *Gönczöl* szekere, származik,
mely név kivált a' régi deákos világban gyor-
san egymástán ejtve szinte szarkto vagy
szarkóra változik.

Igaz hogy a' bányabirtokosok régi írásaiban Szekeremb név jó elé, 's a' mint em-
litém az oláhok csak Szekerembu-nak mond-
ják az egész bánya helységet máig is: De a'
ki tudja, hogy a' régi német nyelvben az *m*
betű mellett közönségesen *b* is szokott lenni,
így p. o. *Reichtumb, Darumb Umb* ma már
Reichtum, darum, um; a' ki elgondolja hogy
a' Magyar is kérdeztette hová mégy *b*-vel
felelt t. i. szekerembe; nem fog megütközni
azon, hogy az oláhok Szekerembu-t farag-
tak belőle.

Ezen okokra nézve ha szinte vélemé-
nyen is épül magyarázatom: mégis mivel
egy ily nevezes helységnek tulajdon megkül-
önböztető neve nincs, és már 1800-n akkori
erdélyi Kintstarto néhai Nagy Mélt. Gróf
Bethlen Jó'sef úr Eő Excellentiáját az ide-
való Bányatisztek hathatósan kérték, ezen

hiánynak kipotlására kegyes közbejárása által eszközölné hogy *Nagy-arany-ág* nevet nyerjen: a' jólelkü hazafi méltán óhajtja 's esdeklik mindazoknak kiket illet, hogy ha nem is a' csak most említett *Nagy-arany-ág* legalább a' *szekeremi* hegyről és azon bányájáról, mely szeretett hazánknek annyi hirt szerzett 's a' vidéknek anyi hasznot hajtott; *Szekeembánya* névvel diszesítsék, avagy csak azt eszközöljék, hogy minekutánna a' Magyarok nagy része az oláhok pedig csupán *Szeke*remnek nevezik, a' Nagy Méltóságú Főhivatalok is bár ezen egy *Szeke*rem nevet a' Nagyág falué helyett kegyesen megengedni 's elfogadni méltóztassanak. Vajha azért írhatuám bátran! *Szeke*rembányán Bőjt más hava 30-dikán 1832.

F. Kovács Antal.

Pacuvius Calavius.

Nagy zenebona támodott, azt írja Tit. Livius, *Capuaban* a' hazafiak között; zúgott minden az előljárókra, és kivánta azoknak lehányattatásokat és megbüntettetéseket. Ekkor egy nagy tekintetü ember *Pacuvius* ráles az előljárókra, mikor azok a' tanácsházba mind bégyülének, és azokat egyről egyig oda bészárván mégyen a' piatzra, egybe hívja a' Népet és így szól: *Eljött a' ti szabadságtoknak napja — a' ti tyrannussaitok, minden fegyver nélkül, hatalmunkban vannak. Jertek vegyük elé őket egyenként, itél-*

jük és büntessük-meg őket; de úgy hogy
 a' kárhoztatottnak helyébe, hogy az üre-
 sen egy szempillantatig se maradjon, leg-
 ottan egy mást, egy jobbat, becsületeseb-
 bet tegyünk! — Öröm zaj halszott minden-
 felé. Egyik Sénátornak neve neveztetvén,
 kiáltani kezdett az egész sokaság: az egy
 rossz, gaz ember! büntetésre méltó! melyre
 Pacuvius: *El hiszem a' mit mondatok — a-
 zért csak rajta, válaszszatok e' helyett a'
 rossz gaz ember helyett egy jó és igasságos
 Sénátort!* — Erre előbb az egész sokaság —
 nem tudván kit nevezzen-ki, elhallgatott. —
 Végre egy, a' gyülekezetből neki bátradván
 nevezte egyet, kit legjobbnak lenni gondolt,
 de a' mely után az előbbeni lármánál sok-
 kal nagyobb láрма támadott. *Isten őrizz!*
 kiáltának mindnyájon: *nem arra való, ezer
 benne a' hiba!* Ez a' pezsgés és békétlenség
 mind elevenebb elevenebb lett a' második és
 harmadik Sénátor kinevezésével. Minekután-
 na egy darab ideig így nyughatatlankodtak
 egy más között a' hazafiak, a' nélkül hogy
 az addig volt Senatorok helyett csak e-
 gyet is tudtak volna kinevezni kiben mind-
 nyájon megegyeztek volna, egyik a' másik
 után a' gyülekezetből elossantott, és a' Pa-
 cuvius maga feltalálása által a' régi Tanács
 előbbeni érdemlett fényét vissza nyerte,
 a' viszketeg elméjü nyughatatlan ujitók pe-
 dig megszégyenültek